

УДК 349.6: 343.58 (477)

ПРОГАЛИНИ ТА КОЛІЗІЇ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ТВАРИННИЙ СВІТ УКРАЇНИ»

Ящук К.В., ад'юнк

Національна академія внутрішніх справ

У статті здійснено аналіз положень Закону України «Про тваринний світ України». На підставі чого, здійснено відповідні висновки, визначено правові прогалини та колізії норм даного акту та чинного законодавства в галузі тваринного світу України.

Ключові слова: тваринний світ, об'єкти тваринного світу, дикі тварини, контроль, нагляд, публічна адміністрація.

Ящук К.В. ПРОБЕЛЫ И КОЛЛИЗИИ ЗАКОНА УКРАИНЫ «О ЖИВОТНОМ МИРЕ УКРАИНЫ» / Национальная академия внутренних дел, Украина

В данной научной статье осуществлен анализ положений Закона Украины «О животном мире Украины». На основании чего, сделаны соответствующие выводы, определены правовые пробелы и коллизии норм данного акта и действующего законодательства в области животного мира Украины.

Ключевые слова: животный мир, объекты животного мира, дикие животные, контроль, надзор, публичная администрация.

Yaschuk K.V. BLANKS AND COLLISIONS OF LAW OF UKRAINE «ABOUT THE ANIMAL KINGDOM OF UKRAINE» / National academy of internal affairs, Ukraine

Wildlife – a component of the environment, which is a collection of all the wild animals that are constantly in the wild and living in Ukraine, or temporarily inhabit it, including wild animals that are kept in semi-captivity or on land in water, soil and air, permanently or temporarily inhabit the territory of Ukraine or belong to the natural resources of its continental shelf and exclusive (maritime) economic zone. Governance and Regulation in the field of protection, use and reproduction of wildlife carry Verkhovna Rada of Ukraine, President of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine, the Council of Ministers of the Autonomous Republic of Crimea, local state administration authorized central executive authority in the field of protection, use and reproduction of wildlife, which include the central executive agency that provides public policy in the field of environmental protection, the central executive body that implements the state policy in the field of environmental protection, the central body of executive authority responsible for implementing the national policy of state supervision (control) in the field of environmental protection, rational use, restoration and conservation of natural resources, the central executive body that implements the state policy in the field of forestry and hunting, the central executive body that implements the state policy in the field of fisheries, other authorized executive agencies under their authority and local self-government. Permission to carry out recreational and sport fishing a document issued by the fisheries for a fee to conduct recreational and sport fishing in the conditions of the special use of water resources in specially designated for this purpose reservoirs (their parts). State control in the field of protection, use and reproduction of wildlife by the Verkhovna Rada of Ukraine, President of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine, local administrations, village, city councils and their executive bodies, the central executive body that implements the state policy of exercising state supervision (Control) in the field of environmental protection, rational use, restoration and conservation of natural resources, the central executive body that implements the state policy in the field of hunting, the central executive body that implements the state policy in the field of fisheries, executive of the Autonomous Republic of Crimea for environmental protection and hunting and shooting, local authorities and other public bodies under the Act.

Key words: wildlife, fauna, wild animals, control, supervision, public administration.

Статтею 13 Конституції України визначено, що земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією України. Кожний громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону [1].

Питання дослідження тваринного світу в різні часи були об'єктами досліджень таких вчених: С.І. Алімова, В.І. Борейко, Л.А. Гайко, В.Л. Долинського, О.С. Качного, Ю.П. Мазур, О.Н. Тарана та ін.

Основним законом України визначено, що природні ресурси, до яких і належать об'єкти тваринного світу, є правом власності Українського народу. Варто відмітити, що дані положення знайшли своє місце і в спеціальному законодавчому акті України в сфері тваринного світу Законі України «Про тваринний світ» [2].

Цим актом визначено, що тваринний світ є одним з компонентів навколишнього природного середовища, національним багатством України, джерелом духовного та естетичного збагачення і виховання людей, об'єктом наукових досліджень, а також важливою базою для одержання промислової і лікарської сировини, харчових продуктів та інших матеріальних цінностей. В інтересах нинішнього і майбутніх поколінь, в Україні, за участю підприємств, установ, організацій і громадян, здійснюються заходи щодо охорони, науково обґрунтованого, невиснажливого використання і відтворення тваринного світу.

Водночас Закон визначає об'єкти тваринного світу; види права власності на об'єкти тваринного світу; основні вимоги та принципи охорони, раціонального використання і відтворення тваринного світу; права та обов'язки громадян у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу; правовий статус державних органів, що здійснюють управління та регулювання у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу; види використання об'єктів тваринного світу (мисливство; рибальство, включаючи добування водних безхребетних тварин; використання об'єктів тваринного світу в наукових, культурно-освітніх, виховних та естетичних цілях; використання корисних властивостей життєдіяльності тварин – природних санітарів середовища, запилювачів рослин тощо; використання диких тварин з метою отримання продуктів їх життєдіяльності; добування (придбання) диких тварин з метою їх утримання і розведення у напіввільних умовах чи в неволі); правовий статус користувачів об'єктів тваринного світу; загальні засади охорони тваринного світу; застосування засобів адміністративно-правового регулювання у сфері тваринного світу; міжнародне співробітництво в галузі охорони, відтворення та використання тваринного світу.

Водночас, не зважаючи на те, що наявність спеціального нормативно-правового акту в сфері тваринного світу врегулює широке коло питань сфери, в той же час даний акт містить правові колізії та прогалини, які, вважаємо, необхідно усунути.

По-перше, положення цього акту не містить самого визначення поняття «тваринний світ», яке є ключовою дефініцією в досліджуваній сфері. Існування даної прогалини, на нашу думку, є неприпустимим, беручи до уваги той факт, що даний Закон є центральним у сфері тваринного світу та врегулює широке коло відносин щодо використання, охорони та відтворення тваринного світу. Саме тому, з метою усунення даної прогалини, вважаємо за необхідне внести зміни до цього акту та доповнити ст.3 Закону України «Про тваринний світ» ч.1 положеннями такого змісту:

«Тваринний світ – це компонент навколишнього природного середовища, який представляє собою сукупність всіх диких тварин, які постійно перебувають у стані природної волі та мешкають на території України або тимчасово її населяють, в тому числі дикі тварини, які утримуються у напіввільних умовах чи в неволі на суші, у воді, ґрунті та повітрі, постійно чи тимчасово населяють територію України або належать до природних багатств її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони».

По-друге, в розділі 2 Закону визначено перелік повноважень, які здійснюють компетентні суб'єкти публічної адміністрації щодо охорони, використання і відновлення тваринного світу. Водночас слід наголосити на явному існуючому недоліку щодо відсутності положень, які визначали б повноваження та компетенції у сфері тваринного світу таких суб'єктів публічної адміністрації як: 1) Верховна Рада України, яка є єдиним органом законодавчої влади України, приймає значну кількість законів, що регулюють тваринний світ України; 2) Президент України, який здійснює керівництво у сфері тваринного світу та бере участь у формуванні державної політики у сфері тваринного світу України шляхом видачі відповідних указів і розпоряджень; 3) органи місцевого самоврядування, які виконують власні чи делеговані повноваження у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Саме тому, пропонуємо внести зміни до ст.11 Закону України «Про тваринний світ» та викласти її в наступній реакції:

«Стаття 11 Державне управління та регулювання у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу

Державне управління та регулювання у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу здійснюють Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Рада

міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, уповноважені центральні органи виконавчої влади у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу, до яких належать центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику зі здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері рибного господарства, інші уповноважені органи виконавчої влади, відповідно до їх повноважень, та органи місцевого самоврядування».

Водночас пропонуємо доповнити розділ 2 Закону України «Про тваринний світ» ст.*** «Повноваження органів місцевого самоврядування у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу».

По-третє, в ст.20 зазначеного Закону наведений перелік видів використання об'єктів тваринного світу. Водночас ст.ст.21-31 визначений порядок такого використання та необхідність наявності відповідного документу дозвільного характеру. Разом з тим, одним з видів використання тваринного світу є любительське та спортивне рибальство (ст.27), здійснення якого, відповідно до Наказу Держкомрибгосп України «Про затвердження Правил любительського і спортивного рибальства та Інструкції про порядок обчислення та внесення платежів за спеціальне використання водних живих ресурсів при здійсненні любительського і спортивного рибальства» [3], може здійснюватися лише за наявності дозволу на право здійснення любительського і спортивного рибальства.

Таким чином, з метою гармонізації законодавства у сфері тваринного світу та приведення його у відповідність до діючих нормативно-правових актів, *пропонуємо доповнити ст.27-1 Закону України «Про тваринний світ» наступного змісту:*

«Стаття 27-1 Право здійснення любительського і спортивного рибальства

Любительське і спортивне рибальство на водоймах загального користування здійснюється безоплатно та без надання спеціальних дозволів.

Любительське рибальство на окремих водоймах або їх ділянках в місцях концентрації (скупчення) риб, водних безхребетних здійснюється на засадах їх спеціального використання за спеціальними дозволами органів рибоохорони.

Дозвіл на право здійснення любительського і спортивного рибальства - документ, що видається за плату органами рибоохорони на право здійснення любительського і спортивного рибальства за умов спеціального використання водних живих ресурсів на спеціально визначених для цієї мети водоймах (їх ділянках)».

По-четверте, положення Закону не містять норми, яка б визначала необхідність встановлення нормативів та лімітів використання об'єктів тваринного світу. Хоча в окремих статтях Закону передбачено встановлення лімітів як однієї з функцій уповноважених органів у сфері тваринного світу та одного з засобів адміністративно-правового регулювання у сфері тваринного світу (наприклад, ст.ст.12, 13, 37, 52 Закону). Разом з тим, існують підзаконні нормативно-правові акти, які регулюють і встановлюють нормативи та ліміти щодо використання об'єктів тваринного світу [4; 5; 6]. Враховуючи зазначене, вважаємо за необхідне передбачити в Законі положення, які стосуються встановлення нормативів щодо використання об'єктів тваринного світу та доповнити Закон України «Про тваринний світ» статтею *** наступного змісту:

«Стаття *** Нормування в галузі використання і охорони тваринного світу

Нормування в галузі використання і охорони тваринного світу здійснюється відповідно до цього Закону та інших законів і полягає в наступному: 1) у встановленні лімітів використання об'єктів тваринного світу; 2) у встановленні стандартів, нормативів і правил в галузі використання і охорони тваринного світу та середовища її проживання».

По-п'яте, ст.57 Закону визначено засади здійснення та суб'єкти державного контролю у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу. Разом з тим, зі змісту цієї статті очевидно, що законодавцем не було враховано здійснення парламентського, президентського контролів та контролю з боку органів місцевого самоврядування у сфері тваринного світу, а, відповідно, і такі суб'єкти, які його здійснюють як: Верховна Рада України, Президент України та органи місцевого самоврядування. З урахуванням зазначеного, вважаємо за необхідне викласти ч.1 ст.57 Закону в наступній редакції:

«Стаття 57. Державний контроль у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу

Державний контроль у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу здійснюється Верховною Радою України, Президентом України, Кабінетом Міністрів України, місцевими державними адміністраціями, сільськими, селищними, міськими радами та їх виконавчими органами, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері мисливського господарства, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері рибного господарства, органами виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища і мисливського господарства та полювання, органами місцевого самоврядування, іншими державними органами відповідно до закону».

На підставі здійсненого аналізу Закону України «Про тваринний світ», зроблено відповідні висновки, визначено правові прогалини та колізії норм даного акту та чинного законодавства в галузі тваринного світу України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про тваринний світ: Закон України від 13 грудня 2001 року № 2894-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.zakon.rada.gov.ua](http://www.zakon.rada.gov.ua).
3. Про затвердження Правил любительського і спортивного рибальства та Інструкції про порядок обчислення та внесення платежів за спеціальне використання водних живих ресурсів при здійсненні любительського і спортивного рибальства: Наказ Державного комітету рибного господарства України № 19 від 15 лютого 1999 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.zakon.rada.gov.ua](http://www.zakon.rada.gov.ua).
4. Про затвердження Лімітів використання мисливських тварин державного мисливського фонду у сезон полювання 2013/2014 років: затв. Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 19 квітня 2013 року № 270 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.zakon.rada.gov.ua](http://www.zakon.rada.gov.ua).
5. Про затвердження Інструкції щодо застосування порядку встановлення лімітів використання диких тварин, віднесених до природних ресурсів загальнодержавного значення: затв. Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України від 26 травня 1999 року № 116 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.zakon.rada.gov.ua](http://www.zakon.rada.gov.ua).
6. Про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів і встановлення лімітів використання ресурсів загальнодержавного значення: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1992 року № 459 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.zakon.rada.gov.ua](http://www.zakon.rada.gov.ua).